

Motion till riksdagen

1985/86:So441

Karin Israelsson m. fl. (c, s, m)

Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd

Frågor om disciplinpåföljd m. m. för hälso- och sjukvårdspersonalen prövas sedan den 1 juli 1980 av hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (HSAN), som är en självständig från socialstyrelsen fristående myndighet.

Verksamheten regleras av bestämmelser i lagen (1980:11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m. fl. – den s. k. tillsynslagen (TL) – och förordningen (1980:58) med instruktion för nämnden. HSAN har nu arbetat i drygt fem år. Under nämndens arbete dyker inte sällan upp frågor som rör framför allt nämndens kompetens och där föreskrifter i TL enligt vår mening innebär onödiga och oönskade begränsningar. Vi anser därför att en översyn av tillsynslagens bestämmelser är påkallad för att nu med fem års erfarenheter av lagen klarare kunna lägga fast HSAN:s kompetens och verksamhetsområde. Översynen bör också ha till syfte att så långt det är möjligt förenkla handlägningsordningen av ärendena hos nämnden för att komma till rätta med de avsevärda balanser som fortfarande finns hos nämnden. Den genomsnittliga handläggningstiden ligger för närvarande på drygt ett år. En översyn av tillsynslagen bör framför allt beröra följande frågor.

I 1 § TL anges på vilken personkrets lagen är tillämplig genom en definition av begreppet hälso- och sjukvårdspersonal. Endast den som hör till hälso- och sjukvårdspersonalen kan underkastas HSAN:s prövning. Av förarbetena till lagen ges exempel på vilka personalgrupper som inte tillhör hälso- och sjukvårdspersonalen. Här nämns t. ex. omsorgspersonalen, förtroendeläkare hos försäkringskassa, personal vid rättsläkarestationerna och rättskemiska laboratoriet. Frågan om att utvidga personalkretsen med bl. a. några av den här nämnda grupperna har aktualiserats i olika sammanhang under de senaste åren, bl. a. i riksdagen. Vid en översyn av TL bör övervägas en utvidgning av den personal som står under HSAN:s prövning med bl. a. ovan angivna personalgrupper.

I 12 § TL stadgas att den som tillhör hälso- och sjukvårdspersonalen och som uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosatt vad som åligger honom i hans yrkesprövning kan åläggas disciplinpåföljd. Som lagen kommit att tillämpas har HSAN:s prövning begränsats till hälso- och sjukvårdspersonalens handlande i direkt anslutning till vården av patienter. Detta har medfört att t. ex. personalens befattning med avlidna patienter, bl. a. vid obduktion, inte ansetts kunna prövas av HSAN. Inte heller har nämnden kunnat pröva anmälningar som rör personalens bemötande av eller uppträdande mot patientens anhöriga. Dessa avgränsningar uppfattas inte sällan som inkonsekventa. Vi finner det motiverat att i TL klargörs att HSAN:s prövning

omfattar hälso- och sjukvårdspersonalens handlande under yrkesutövningen utan några begränsningar till vården av den enskilde patienten.

Enligt 21 § TL fattas alla beslut som innebär avgöranden i sak av nämnden i sin helhet. Ordföranden får med vissa undantag ensam besluta i ärenden som inte innebär något slutligt avgörande i sak. Lagens bestämmelser ger däremot inte något utrymme för delegation av beslutsfunktionerna till tjänstemännen på HSAN:s kansli. Med hänsyn till de långa handläggningstiderna hos nämnden är det angeläget att överväga en lagändring som öppnar möjligheter till att delegera beslutanderätten i vissa mindre komplicerade ärenden till en grupp av nämndens ledamöter eller ordföranden. När det gäller beslut om avskrivning av ärenden på grund av inträdd preskription eller återkallelse av anmälan eller beslut om avvisning av anmälan från någon som uppenbarligen inte är behörig att göra anmälan bör beslutanderätten fortsättningsvis kunna delegeras till tjänsteman hos nämnden.

Enligt 22 § TL gäller för den som handlägger ärenden hos HSAN rättegångsbalkens bestämmelser om jäv mot domare. De föredragande läkarna hos HSAN tjänstgör även i socialstyrelsen. De förordnas av vardera myndigheten och skall således i sitt arbete hos HSAN vara helt obundna och självständiga i förhållande till socialstyrelsen. Jävsbestämmelserna medför dock att en föredragande läkare som tagit befattning med ett ärende hos socialstyrelsen som ett led i styrelsens tillsyn över hälso- och sjukvården inte kan föredra samma ärende hos HSAN. Jävsbestämmelserna tillämpas vidare så att en föredragande läkare inte kan medverka i ett ärende som rör personal vid ett sjukhus där föredraganden är anställd. Med hänsyn till de negativa konsekvenser av såväl praktisk som ekonomisk natur som nuvarande ordning fått finner vi det befogat att vid en översyn på nytt överväga om det är möjligt att utan nuvarande jävsbestämmelse uppnå nödvändiga garantier för en objektiv handläggning av ansvarsärendena.

Enligt bestämmelserna i TL prövar HSAN frågor om disciplinansvar och s. k. behörighetsärenden i vad avser hälso- och sjukvårdspersonalen. HSAN kan inte ta upp ärenden på eget initiativ och är i princip bunden av anmälarens yrkanden. Enligt förarbetena kan HSAN utvidga sin prövning till vad som "ligger inom ramen för anmälan". Flertalet av ärendena anmäls antingen av patient/hans nära anhöriga eller av socialstyrelsen. Nämndens erfarenhet är att i ansvarsärenden anmälda av socialstyrelsen nämndens utredning inte sällan visar att även annan personal än den som omfattas av styrelsens anmälan borde ha blivit föremål för nämndens prövning. I de s. k. behörighetsärendena är HSAN bunden inte bara av socialstyrelsens yrkande utan även, när det gäller fråntagande av legitimation, av den grund för deslegitimation som åberopas. Detta har fått till följd att HSAN vid några tillfällen inte kunnat vidta någon åtgärd mot berörd person, då annan grund för deslegitimation än den som åberopats visat sig vara tillämplig. I något fall, då HSAN funnit att förutsättningarna för deslegitimation över huvud taget inte förelåg, har HSAN inte haft möjlighet att tilldela vederbörande disciplinpåföljd, då yrkande härom inte väckts, fastän utredningen visat att sådan påföljd varit påkallad. I de fall patienten eller hans nära anhöriga gör anmälan visar erfarenheten att det ofta är svårt – framför allt när det gäller vård och behandling inom slutenvård – att inledningsvis rätt ange vilken person som ansvarat för den kritiserade vården och behandlingen. Mot

bakgrund av de redovisade erfarenheterna måste enligt vår mening övervägas om HSAN i framtiden bör ges rätt att i vissa situationer i sin prövning gå utöver anmälarens yrkanden.

Mot. 1985/86
So441

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställer vi

att riksdagen hos regeringen begär en översyn av bestämmelserna i tillsynslagen (1980:11) i vad avser verksamheten vid hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd i enlighet med vad som i motionen anförts.

Stockholm den 24 januari 1986

Karin Israelsson (c)

Ing-Mari Hansson (s)

Ann Cathrine Haglund (m)